

5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 346 с.
6. Шевирьова І. Г. Аналіз проблеми формування медіа-компетентності сучасного вчителя початкової школи / І.Г.Шевирьова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. –2016. – Ч. 1, № 1. С. 245-251.
7. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст / М.Г. Яцимірська. — Словник- довідник. Львів: ПАІС, 2005. 220с.

Вирста Христина

Науковий керівник – доц. Васильківська Надія

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТРЕТЬОКЛАСНИКІВ

Сьогодні сучасне освітнє середовище виходить за межі традиційної передачі знань від учителя до учня. З приходом нового часу висувуються й нові вимоги до суспільства. Вдосконалення наукових технологій спричинило до зростання потреб в людях, які могли б безперешкодно ставити та вирішувати завдання і вимоги не лише сьогодення, але й майбутнього. Тому в сучасному суспільстві надзвичайно актуальною проблемою постає розвиток комунікативної компетенції, оскільки ми постійно сприймаємо передаємо і зберігаємо інформацію, здійснюючи, таким чином, активну комунікативну діяльність.

В останні роки великої популярності в Україні набула медіаосвіта. Невпинний розвиток у світі інформаційних технологій та системи мас-медіа потребує нагальної цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. На дослідження різноманітних медіа людина витрачає більшу частину свого дозвілля, що обумовлює їх значний вплив на всі прошарки суспільства, передусім дітей і молодь. Медіа є потужним чинником впливу на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник соціалізації. Тому саме предметам початкової школи належить особлива роль, адже в процесі їх вивчення здійснюється формування особистості молодшого школяра, його світогляд, підготовка до життя в нестабільному світі, навчання сучасним формам спілкування, вміння правильно сприймати інформацію та приймати правильні рішення. З огляду на вище зазначене, проблема використання медіатекстів, як складова медіаосвіти, «продиктована» самим життям і є дуже актуальною.

Теорія і практика медіаосвіти та медіаграмотності в сучасному науковому дискурсі є предметом дослідження багатьох українських науковців, зокрема таких як: В.Іванов, Т.Іванова, Л.Найдьонова, Г.Онгович, В.Різун, Г.Миронеко, І.Чемерис, І.Курлішук, О.Невмержицька, І.Сахневич, А.Шумаєва, Н.Духаніна, О.Волошенюк, А.Волошина, А.Єрмоленко, Л.Кульчинська, К.Левківський, І.Мишишин, О.Мороз, І.Носаченко, С.Шумаєва, О.Кучерук, І.Дичківська. Також цю проблему досліджували й закордонні вчені: А.Белл, Дж.Фіске, Х.Дженкінс, П.Гаррет, М.Монтгомері, К.Ворсноп, М.Маклуен, Л.Мастерман та ін..

Мета статті. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури обґрунтувати можливі шляхи використання медіатекстів, як засобу для розвитку комунікативної компетенції учнів молодшого шкільного віку.

Сучасна освіта потребує нових форм, методів і засобів, які сприяють формуванню комунікативної компетенції учнів, саме тому значної актуальності набуває медіаосвіта, зокрема використання в навчальному процесі медіатекстів.

У наш час медіаосвіту розуміють як процес розвитку особистості на основі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування за допомогою медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів [3]. Кінцевою метою медіаосвіти є медіаграмотність [6]. Формування медіаграмотності – це не ще одне додаткове навантаження для вчителя, а нагода урізноманітнити, осучаснити уроки, зробити їх захоплюючими, задовольняючи інтереси школярів. Важливим також є урахування потреб учнів, їхніх захоплень, досвіду, а також залучення школярів до добору медіатекстів.

Поняття «медіатекст» у методичній літературі тлумачать, як «повідомлення, викладене в будь-якому виді і жанрі медіа. Сміслові наповнення терміну медіа (від лат. media, medium – засіб, спосіб, посередник) дозволяє називати медіатекстом будь-який носій інформації (малюнок, листівки, твори мистецтва та фільмів, традиційні книги, гіпертекстові енциклопедії). Він також являє собою універсальний тип тексту (будь-яке повідомлення, здійснене за допомогою будь-яких аудіальних, візуальних або графічних знакових систем)» [2].

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток комунікативної компетенції, яку трактують як «здатність розуміти чужі і створювати власні висловлювання різних типів, стилів і жанрів мовлення, використовуючи вербальні і невербальні засоби, які передбачають опанування усним і писемним спілкуванням, оволодіння кількома мовами» [4].

Процес формування комунікативної компетенції передбачає комунікативний розвиток молодших школярів, який включає кількісне накопичення слів (збільшення словникового запасу, обсягу висловлювання) і якісні зміни у мовленні (правильна вимова, виразність, багатство, образність тощо). Проте, основним критерієм інтенсивності та успішності формування комунікативної особистості є вміння розуміти, критично оцінювати усні й письмові тексти, ґрунтовно висловлювати свої думки та оптимально використовувати власну мовленнєву діяльність у спілкуванні з іншими людьми.

Комунікативна компетенція виявляється не тільки в умінні правильно зрозуміти почуту чи прочитану інформацію, висловити свою думку, але й у здатності оцінити ситуацію спілкування, успішно використовувати мовні засоби заради успіху в спільній діяльності, для досягнення взаєморозуміння. Залучення учнів до невимушеного спілкування у процесі навчальної діяльності можливе тоді, коли школярам пропонуються цікаві й актуальні для них питання, у класі панує атмосфера доброзичливості, здійснюється заохочення до висловлення

власних думок, формується вміння зацікавлено слухати інших, дотримуються норми демократичного стилю спілкування.

Оволодіння зазначеною компетенцією реалізується через види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), чим і зумовлений комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови в початковій школі.

Сформувати й розвинути комунікативну компетенцію учнів допомагає використання на уроці комп'ютерних технологій та Інтернету – одних з інноваційних засобів навчання, який дає змогу стимулювати інтерес здобувачів освіти до навчання і вивільнити час для творчої співпраці вчителя та учня. Результативність застосування медіатекстів безпосередньо залежить від етапу уроку: тривале їх використання протягом заняття призводить до втомлюваності зі сторони учнів, які перестають сприймати, розуміти, не можуть осмислити нову інформацію. «Найкраще використовувати аудіо чи відео на початку уроку (5 хвилин — це скорочує підготовчий період з 3 до 0,5 хвилини, а втома та втрата уваги настають на 5–10 хвилин пізніше звичайного), а також в інтервалах між 15, 20, 30 і 35-ма хвилинами, що дозволяє підтримувати стійку увагу учнів практично протягом усього уроку, тому що під час кожного уроку в учнів періодично змінюються характеристики зорового та слухового сприйняття (їхня гострота, порого, чутливість), розсіюється увага, настає втома» [1].

Для аналізу змісту й форми медіатекстів дуже важливо пропонувати учням медіатексти різних жанрів і створених з використанням засобів різних медіа (аудіальні, візуальні, аудіовізуальні медіа).

Наведемо приклади роботи з найуживанішими медіатекстами: Перегляд мультфільмів чи фільмів. Така робота привертає увагу учнів і вони починають сприймати їх як джерело знань, а не лише як розвагу. Можна використати такі прийоми роботи: зупинити відео на найцікавішому місці та запропонувати учням придумати продовження; спробувати створити комікси до переглянутого відеоматеріалу; запропонувати учням придумати своє завершення та проінсценізувати його.

Робота з фотографіями чи ілюстраціями. Прослухати аудіоказку та знайти в журналах чи книгах світлини, які б відповідали змісту тексту. Не менш цікавим для учнів буде створення власних ілюстрацій до прочитаного твору.

Створення театральної афіші чи кіноафіші. Запропонувати учням після вивчення твору створити для нього афішу. Такий вид роботи допоможе учням виділити з тексту основну інформацію, яка змогла б зацікавити глядачів.

Робота із буктрейлерами (відеопрезентація книг). Запропонувати учням переглянувши буктрейлер, спрогнозувати сюжет книги, або ж після його перегляду обрати книгу, яка підходить для цієї відеопрезентації.

Створення оголошень, листівок, плакатів, постів у соціальних мережах. За допомогою таких завдань учні навчаються лаконічно та творчо подавати інформацію, щоб зацікавити інших [5].

Отже, стає очевидним, що застосування медіатекстів як засобу формування комунікативної компетенції на заняттях української мови та літератури є не лише вимогою сучасного суспільства, а й ефективним компонентом у процесі навчання. Таким чином, робота з медіатекстами допомагає поживити навчальну діяльність, дозволяє урізноманітнювати процес сприймання інформації, підвищує якість та результативність уроку, робить його яскравішим, більш насиченим та привабливим для учнів. Використання медіатекстів сприяє зростанню продуктивності запам'ятовування учнями інформації, результативності освітнього процесу, сприяє розвитку мовлення, вмінню правильно й доречно висловлювати власні судження, а, отже, створює всі необхідні умови для розвитку комунікативної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: дидактичні основи формування медіаграмотності в учнів початкової школи» для педагог. працівників. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
2. Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 93–106.
3. Іванов В.Ф., Волошенюк, О.В., Мокрогуз О.П.. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.
4. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавничий центр, 2005. 306 с.
5. Пилипів Н. В. Особливості роботи з медіатекстами на уроках мовно-літературної освітньої галузі. URL: <https://kmd.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/zbirnyk-2020.pdf> (дата звернення: 31.10.2022)
6. Познай С. М. Медіаосвіта як процес розвитку й саморозвитку особистості сучасного школяра. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/43755/ (дата звернення 30.10.2022).

Кривуцька Світлана

Науковий керівник – доц. Васильківська Надія

КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Всі діти люблять казки, оскільки цей жанр народної творчості наповнений захоплюючим сюжетом. Але постає питання, чи лише виховну або розважальну функцію вони виконують, чи за казковим сюжетом ховається щось набагато глибше? Вчені довели, що казка сприяє розвитку мовлення, творчості, креативного мислення дітей тощо.

Аналіз досліджень (Р.Кондратенко, В.Моляко, В.Сухомлинський, І.Корнійчук, М.Кубинський, О.Савченко, С.Литвиненко, З.Захарчук та ін.) засвідчує, що вчені глибоко дослідили проблему творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку. Зокрема, акцентується увага на дитячій творчості, яка визначається як здатність дитини виражати власні думки, почуття, стани, емоції, фантазії. Становлення та умови формування дитячої творчості